

Potreba revízie a realokácie finančných prostriedkov v rámci IROP pre rozširovanie kapacít základných škôl

Aktuálna situácia:

Bratislavský kraj je najrozvinutejším regiónom Slovenska. Je sídlom veľkého množstva nadnárodných spoločností, národných podnikov, start-upov, výskumno-vývojových spoločností, ktoré poskytujú pracovné pozície nie len pre obyvateľov samotného regiónu, ale aj pre obyvateľov z ostatných krajov Slovenska. Preto je tento kraj atraktívnym miestom aj pre nových obyvateľov, ktorí sa sem sťahujú za prácou a lepšími možnosťami. Najvýznamnejšími zamestnávateľmi v regióne sú podľa tržieb spoločnosti Volkswagen Slovakia, Slovnaft, Slovenské elektrárne a SPP. Medzi ďalších významných zamestnávateľov patria aj mnohé firmy naviazané na automobilový priemysel, ako aj významné podniky so zameraním na veľkoobchod a maloobchod. Vysoký podiel pracovných miest predstavujú odborné a špecializované pracovné pozície, ktoré vyžadujú vyššie nároky na vzdelanie a skúsenosti zamestnancov. **S prílevom pracovnej sily však pozorujeme mnohé sprievodné javy, a to napríklad dynamická výstavba, demografické zmeny, zahusťovanie územia a enormný tlak na nedostatočnú verejnú infraštruktúru.**

Demografický vývoj:

V priebehu posledných 10 rokov môžeme sledovať kontinuálny rast počtu obyvateľov. Najvyššie absolútne prírastky obyvateľstva zaznamenali mestské časti Záhorská Bystrica, Rača, Ružinov, Nové Mesto a Rusovce, kde bol zaznamenaný rast obyvateľstva o viac ako 1 500 obyvateľov prihlásených na trvalý pobyt. V rámci okresov Malacky, Pezinok a Senec môžeme sledovať najvyšší rast obyvateľstva v obciach v blízkosti Bratislavy, ako aj vo všetkých mestách. **Najvyššie hodnoty prírastku obyvateľstva mali mestá Senec a Stupava a obec Chorvátsky Grob, ktoré zaznamenali nárast okolo 3 000 obyvateľov** prihlásených na trvalý pobyt. Významný rast obyvateľstva pohybujúci sa okolo hodnoty 2 000 obyvateľov zaznamenali tiež obce Slovenský Grob, Bernolákovo, Malinovo, Miloslavov, Most pri Bratislave, Nová Dedinka a Rovinka.

Situáciu navyše zhoršujú obyvatelia jednotlivých obcí, ktorí v daných obciach nemajú nahlásený trvalý pobyt. **Na základe výskumu odhadu populácie podľa SIM kariet sa predpokladá, že v zázemí mesta Bratislava sa počet neprihlásených obyvateľov pohybuje na úrovni okolo 90 000. V samotnom meste Bratislava sa na základe spomínaného prieskumu odhaduje viac ako 200 000 obyvateľov neprihlásených na trvalý pobyt.**

Výstavba:

Výrazný rast počtu obyvateľstva obcí sa premietol aj do dynamickej výstavby, kde môžeme počas rokov 2003 až 2017 sledovať masívny nárast výstavby v okolí Bratislavy, kedy bolo zastavaných až vyše 170 ha pôdy v zóne 10 – 15 km od centra mesta. Ďalších 140 ha zastavaných plôch rezidenčných areálov sa koncentruje v zóne 15 – 25 km od centra Bratislavy (obrázok č.1). Plocha výstavby má so vzrastajúcou vzdialenosťou klesajúcu tendenciu a vo všetkých zónach vzdialenejších ako 25 km od Bratislavy bolo zastavaných 78 ha.¹

Najintenzívnejšiu výstavbu v spomínanom období môžeme sledovať v mestách a obciach **Senec, Stupava, Marianka, Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, Zálesie, Malinovo, Most pri Bratislave,**

---

¹ Suburbanizácia - Ako sa mení zázemie Bratislavy?; Šveda, Šuška; 2019

Miloslavov, Dunajská Lužná, Rovinka, Kalinkovo a Hamuliakovo, kde dosahovala intenzitu v rozmedzí od 200 do 500 dokončených bytov na 1000 obyvateľov.

Dôvodom takto intenzívnej výstavby boli častokrát neuvážené rozhodnutia obcí v rokoch 2000 až 2002 o schválení výstavby ďalších a ďalších bytových objektov, častokrát mimo zastavaného územia obce, bez podmienky vybudovania potrebnej verejnej infraštruktúry. Tieto rozhodnutia je možné aktuálne do určitej miery zvrátiť.

Tlak na verejnú infraštruktúru:

Väčšina obcí, ktoré v sledovanom období zaznamenali spomínanú intenzívnu výstavbu, nemali verejnú infraštruktúru prispôsobenú na tak masívny nárast počtu obyvateľov, pričom táto infraštruktúra nebola v priebehu rokov dobudovaná, nakoľko sa jedná o investície presahujúce možnosti rozpočtov dotknutých obcí.

Tento problém sa začal najskôr prejavovať v nedostatočnej kapacite materských škôl. Na území BSK bolo v roku 2014 evidovaných 5381 nevybavených žiadostí o nástup detí do MŠ. **V priebehu rokov 2014 – 2019 bolo prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu vybudovaných 2296 miest v materských školách na území BSK, pričom aktuálne je potrebných zhruba 1 100 ďalších miest v materských školách.** Tento nárast počtu detí sa začína prejavovať vo vekových kategóriách školopovinných detí, čím sa začína vytvárať masívny tlak na kapacitu základných škôl. V posledných rokoch obce riešili nedostatočnú kapacitu základných škôl vytváraním školských obvodov s najbližšími mestskými časťami Bratislavy, prípadne s okolitými obcami. Aktuálne už ani mestské časti Bratislavy nemajú voľné kapacity, a z toho dôvodu boli viaceré spoločné školské obvody zrušené. Výsledkom je, že dotknutým obciam sa prehýbil problém s umiestňovaním žiakov do základných škôl. Niektoré obce riešia vzniknuté problémy s kapacitami postupným otváraním vyšších ročníkov, čím sa postupne školy s ročníkmi 1 až 4 prerábajú na školy s ročníkmi 1 až 9. V mnohých prípadoch sa ale jedná o núdzové riešenia, ktoré sú dlhodobo neudržateľné a nereflektujú reálne vzdelávacie potreby.

V prípade viacerých miest a obcí, ktoré zaznamenali najvyšší nárast počtu obyvateľov v posledných 10 rokoch hrozí zavedenie **dvojmensej prevádzky**, ktorá je jednak zo strany rodičov, ale aj pedagógov vnímaná negatívne z dôvodu skomplikovania situácie pre rodičov, ale zároveň aj prípravy detí na vyučovanie a nedostatočnej psychohygieny. **Dvojmenná prevádzka taktiež negatívne vplyva na zosúladovanie pracovného a rodinného života.** Zavedenie takejto prevádzky aktuálne hrozí napríklad v meste Stupava, obciach Chorvátsky Grob, Slovenský Grob, ale aj v mestskej časti Rača.

Podľa zákona č.596/2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve patrí **zriadenie a prevádzka základnej školy medzi prenesené kompetencie štátnej správy na obce.** Podľa zákona č.416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky má obec v pôsobnosti vytváranie podmienok na plnenie povinnej školskej dochádzky. **Obce zodpovedajú za zabezpečenie povinnej školskej dochádzky žiakov s trvalým bydliskom v obci,** teda za vybudovanie alebo rozširovanie kapacít základných škôl, prípadne za umiestnenie žiakov do základných škôl v okolitých obciach. Nakoľko sa jedná o prenesené kompetencie, **nemôže obec podľa zákona č.447/2015 o miestnom poplatku za rozvoj použiť miestny poplatok za rozvoj na rozširovanie kapacít základných škôl.** Navyše v programovom období 2007 – 2013 nemohli obce čerpať externé zdroje na rozširovanie kapacít základných škôl, čo iba prehýbilo túto potrebu v súčasnosti.

Prognóza:

Na základe vývoja počtu narodených detí v jednotlivých obciach Bratislavského kraja v rokoch 2005 (aktuálne žiaci 9. ročníka ZŠ) až 2018 (nástup do ZŠ v školskom roku 2024/2025) môžeme vidieť jednoznačný trend nárastu počtu žiakov základných škôl v najbližších 5 rokoch. Rozdiel najbližších 4 ročníkov, čo sa týka návštevnosti základných škôl, predstavuje nárast o takmer 2 400 žiakov. Najvyšší nárast dosahujú najmä **všetky mestá a mestské časti**, ale aj obce Chorvátsky Grob, Slovenský Grob, Dunajská Lužná, Rovinka, Most pri Bratislave a Malinovo, kde sa nárast pohybuje od 100 žiakov vyššie. **Tieto hodnoty ale predstavujú iba narodené deti v jednotlivých obciach a nezahŕňajú počty prisťahovaných detí, takže sa dá predpokladať, že reálny nárast bude ešte vyšší.** Vzhľadom na aktuálnu naplnenosť škôl v Bratislavskom kraji sa zároveň dá konštatovať, že v priebehu najbližších 4 rokov bude potrebné vybudovať kapacity základných škôl **pre zhruba 2 500 nových žiakov.**

Rozširovanie kapacít základných škôl bude prepojené s **konceptom SMART škôl**, ktorý je založený na myšlienke vytvárania škôl, ktoré sú centrom vzdelávania, kultúry, športu a voľnočasových aktivít pre všetkých obyvateľov obce, mesta či mestskej časti a ktorej školská infraštruktúra zabezpečuje **vzdelanie a komplexný rozvoj zodpovedajúci 21. storočiu. Predmetom projektov je nie len rozširovanie samotných kapacít škôl, ale aj budovanie kapacít odborných učební, telocviční, ako aj zázemia, napr. rozširovanie príp. budovanie jedální, kuchýň a podobne. Projekty musia spĺňať podmienky energetickej efektívnosti a bezbariérovosti.** So zavádzaním konceptu SMART škôl súvisí taktiež prepíjanie dvoch kľúčových politík, a to politik školsťva a životného prostredia a to prostredníctvom aplikácie adaptačných opatrení zmierňujúcich nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a opatrení zameraných na zachytávanie vody v krajine.

Miera pripravenosti územia na realokáciu a absorpčná schopnosť:

Bratislavský samosprávny kraj **v priebehu roka 2019 zorganizoval viacero stretnutí** so zástupcami jednotlivých obcí a mestských častí **za účelom identifikácie akútnej potreby zvyšovania kapacít základných škôl.** Cieľom týchto stretnutí bolo **identifikovať najkritickejšie situácie v obciach a mestských častiach a zároveň koordinovať prípravné práce súvisiace s realizáciou jednotlivých projektov.** Na základe zistenia reálnych potrieb **bolo identifikovaných 18 obcí a mestských častí s akútnou potrebou rozširovania kapacít základných škôl,** v prípade ktorých sa investičné náklady pohybujú približne na úrovni takmer 35,5 milióna EUR celkových oprávnených výdavkov. Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov aktuálne pracuje na úprave znenia Integrovaného regionálneho operačného programu za účelom prípravy revízie IROP v časti oprávnenia aktivity zvyšovania kapacít základných škôl pre územie Bratislavského kraja.

V rámci identifikácie projektov, ktoré by bolo potrebné realizovať v prípade realokácie finančných prostriedkov, bolo hlavným kritériom kapacitné požiadavky základných škôl vo vzťahu k nárastu počtu detí. **Jedná sa o obce, kde v mnohých prípadoch hrozí dvojzmená prevádzka, ktorá je negatívne vnímaná jednak zo strany rodičov, ale aj zo strany odbornej verejnosti.** Ďalším problémom býva zrušenie školského obvodu zo strany obce, ktorej základná škola už kapacitne nie je schopná umiestniť žiakov z obce do spoločného školského obvodu. V takom prípade sú žiaci umiestňovaní do základnej školy, ktorá má dostatočnú kapacitu, čo ale v mnohých prípadoch znamená náročnejšie dochádzanie do školy pre samotných žiakov.

Počas rokovaní s mestami, mestskými časťami a obcami vyplynuli viaceré potreby rozširovania kapacít základných škôl, kde obce neboli schopné zabezpečiť plnenie stanovených podmienok na predloženie žiadosti o NFP v rámci súčasného programového obdobia. Z týchto projektov BSK zostavil otvorený zásobník projektov pre programové obdobie 2021 – 2027 na aktivitu budovania a rozširovania kapacít SMART základných škôl. Spomínaný otvorený zásobník aktuálne k máju 2020

obsahuje 16 projektových zámerov, na ktorých primátori a starostovia intenzívne pracujú. Zároveň BSK spracováva celkový koncept SMART, pričom po prerokovaní s Európskou komisiou a po prerokovaní s Komorou samosprávy Rady partnerstva BK budú prebiehať informačné semináre a osobitné stretnutia s jednotlivými potenciálnymi uchádzačmi.

Obrázok č. 1: Intenzita bytovej výstavby (počet dokončených bytov na 1000 obyvateľov) vo Funkčnom mestskom regióne Bratislava

Zdroj: Suburbanizácia- Ako sa mení zázemie Bratislavy?, M. Šveda ,P.Šuška, 2019

Tabuľka č.1 Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2005 – 2018 vo vybraných obciach

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Záhorská Bystrica	2492	2663	2852	3071	3194	3422	3503	3805	3999	4302	4559	4898	5171	5619
Rusovce	2163	2287	2422	2559	2669	2751	2891	3027	3269	3479	3610	3778	3964	4114
Lamač	6447	6528	6580	6597	6722	6804	6745	6803	6899	6974	7110	7201	7232	7234
Rohožník	3510	3553	3534	3554	3559	3552	3481	3487	3456	3466	3462	3465	3523	3534
Častá	2078	2128	2141	2166	2183	2230	2163	2176	2215	2212	2233	2235	2247	2257
Limbach	1386	1435	1495	1623	1688	1724	1730	1768	1820	1908	1959	2014	2092	2159
Slovenský Grob	1934	1972	1994	2037	2059	2115	2192	2316	2459	2616	2846	3177	3619	4086
Šenkvice	4408	4458	4485	4516	4579	4640	4522	4555	4592	4645	4711	4809	4910	5026
Dunajská Lužná	3236	3428	3650	3962	4222	4486	4636	4904	5195	5536	5794	6133	6414	6698
Chorvátsky Grob	1877	2077	2448	2859	3162	3754	3932	4258	4573	4794	5040	5388	5692	6004
Kalinkovo	986	1037	1068	1105	1141	1193	1177	1231	1259	1278	1273	1278	1319	1375
Kráľová pri Senci	1446	1442	1486	1536	1582	1636	1627	1698	1732	1800	1845	1955	2006	2052
Miloslavov	1105	1219	1372	1537	1670	1790	1856	1965	2054	2134	2265	2433	2665	3035
Senec	15193	15357	15542	15750	16019	16353	16942	17289	17566	17806	18208	18658	19086	19410

Tabuľka č.2: Zoznam projektov pripravovaných v rámci programového obdobia 2014 – 2020

P. č.	Obec (žiadateľ)	Predmet projektu (uviesť, či ide o prístavbu/nadstavbu existujúcej ZŠ; výstavbu novej ZŠ a pod.)
Mestské časti Bratislava		
1	Mestská časť BA-Rusovce	Nadstavba ZŠ + rekonštrukcia jedálne+kuchyne
2	Mestská časť - Záhorská Bystrica	Prístavba a nadstavba ZŠ, rozšírenie jedálne
3	Mestská časť - Staré Mesto	Prístavba/nadstavba - Dubová 1 (pri Patrónke)
4	Mestská časť - Ružinov	Prístavba k existujúcej ZŠ, Medzilaborecká (+ jedáleň, kuchyňa, možno telocvičňa)
5	Mestská časť Bratislava - Lamač	Nadstavba ZŠ, prístavba
6	Mestská časť Bratislava - Rača	rozhodujú sa medzi Tbiliská - 2xprístavba + jedáleň/Plicková
7	Mestská časť - Vajnory	prístavba
Záhorie		
8	Rohožník	prístavba ZŠ
9	Stupava	Nadstavba základnej školy
Malokarpatsko		
10	Slovenský Grob	Novostavba elokovaného pracoviska k plneorganizovanej ZŠ s MŠ Slovenský Grob
11	Limbach	prístavba
12	Šenkvice	Nadstavba poprípade prístavba ZŠ
13	Častá	Nadstavba ZŠ + prístavba vonkajšieho schodiska
14	Pezinok	prístavba ZŠ
15	Chorvátsky Grob	prístavba, jedáleň, kuchyňa, telocvičňa
Podunajsko		
16	Kráľová pri Senci	prístavba a rozšírenie kapacity jedálne + telocvičňa
17	Kalinkovo	prístavba/nadstavba základnej školy
18	Dunajská Lužná	prestavba a nadstavba

Tabuľka č.3: Indikatívne sumy spolu

Indikatívne sumy spolu - skutočné náklady vziđu z realizačných dokumentácií - jún 2020		
Projekty vo vysokom stupni prípravy v štádiu spracovávanía DRS a vo vysokom stupni procese stavebného konania	25 670 000 € celkové náklady	12 835 000 € zdroje ERDF
Projekty v nižšom stupni prípravy v štádiu spracovávanía projektovej dokumentácie prípadne v počiatočnom stupni stavebného konania	9 950 000 € celkové náklady	4 975 000 € zdroje ERDF

Tabuľka č.4: Otvorený zásobník projektov na aktivitu SMART ZŠ – programové obdobie 2021 - 2027

Zásobník projektov na aktivitu SMART ZŠ - programové obdobie 2021 - 2027		
P. č.	Obec (žiadateľ)	Predmet projektu (uviesť, či ide o prístavbu/nadstavbu existujúcej ZŠ; výstavbu novej ZŠ a pod.)
Mestské časti Bratislava		
1	Mestská časť - Jarovce	prístavba existujúcej ZŠ
2	Mestská časť - Staré Mesto	Nadstavba - Grosslingova
3	Mestská časť - Staré Mesto	Nadstavba - Mudroňova
4	Mestská časť - Staré Mesto	prístavba - Škarniclova
5	Mestská časť Bratislava-Čunovo	výstavba novej ZŠ + jedáleň + telocvičňa
6	Mestská časť - Vajnory	Nadstavba, resp. rozšírenie; úprava školsého ihriska
7	Mestská časť - Záhorská Bystrica	Nadstavba ZŠ
Malokarpatsko		
8	Budmerice	výstavba novej telocvične pri ZŠ
9	Chorvátsky Grob	výstavba telocvične Čierna voda - Javorová alej
10	Pezinok	výstavba novej školy (bývalé CO sklady)
11	Viničné	vzstavba školy
Podunajsko		
12	Bernolákovo	Vybudovanie ZŠ
13	Blatné	Prístavba ZŠ
14	Ivanka pri Dunaji	výstavba novej ZŠ
15	Hrubá Borša	Výstavba novej ZŠ + jedáleň
16	Senec	Výstavba novej ZŠ 1-9 plne organizovaná vrátane športového areálu a stravovacieho zázemia